

UNA APROXIMACIÓ A L'ASSAIG FUSTERIÀ:

SOBRE EL *DICCIONARI PER A OCIOSOS*.

La prosa de l'home que mira.

L'assaig ha estat un gènere literari reservat sempre per a un públic amb una formació, si no exquisida, almenys amb una capacitat i competència erudita específiques. Els receptors de l'assaig s'han classificat sempre com un sector de lectors que gaudeixen amb les recerques històriques i que es preocupen per la seua competència cultural. Des dels seus inicis amb Montaigne, Feijoo, Maïans, però també amb Samuel Becket, Azorín, Borges, etc., s'han anat creant les diverses possibilitats expressives que permet aquest gènere.

En canvi, quan ens trobem amb Joan Fuster i amb la seua gran obra assagística com ara és el *Diccionari per a*

-li al gènere de l'assaig un gir inesperat,

l'ha dotat, a més, d'una certa elegància irreverent però sense caure en una banalitat desproporcionada.

Aquesta obra fusteriana estableix un lligam ideològic amb altres expressions semblants i tresors de l'assaig català com ara és el cas de: *País perplex* de Josep Vicent Marqués, *La llengua dels valencians*, de M. Sanchis Guarner i *Nosaltres els valencians* entre d'altres. Però Joan Fuster vol innovar, no es limita a fer un recull erudit i crític de testimoniatges historiogràfics que converteix en eines amb què analitza diversos conceptes abstractes i indissociables de l'ànima i de l'existència humana, sinó que juga amb el sentit de l'obra per poder difondre-la al màxim. Un exemple el trobem a l'hora d'estructurar l'obra, una macroestructura típica d'un diccionari ens surt al pas i... Per què un diccionari?, perquè un diccionari suposa un compendi de coneixements; una font inexhaurible de saviesa però també un recurs on l'home contemporani pot acudir per trobar tota mena de conceptes i per definir-se a si mateix, tota una instal·lació en un temps i en una època; però és un _____, és a dir, per aquells que, en una societat com l'actual, saben deixar de banda la mà ofegadora del temps i decideixen, en moments de silenci i d'oci, posar en crisi tot allò que ens envolta i ens apega als prejudicis més retrògrads. El _____ de Fuster és una obra alliberadora dels éssers humans d'allò que els sotmet a unes actituds arrelades a un temps que esdevé inflexible, sense cap fertilitat crítica i superadora, els emmudits anys seixanta. Fuster dona l'oportunitat d'alliberar el lector contemporani amb la lectura de la seua prosa, ja que treballa articles o entrades (si acceptem la seua obra com un sintètic diccionari) plenes de certa abstracció però que configuren l'essència més quotidiana de l'ésser humà com per exemple: l'amor,

l'infern, el sexe, la política, el plagi, l'ètica, les idees; però també la cadira, els diners, l'orgull, el perdó i el zero, entre d'altres.

Fuster parla al lector de tu a tu, establint una proximitat quasi íntima com si d'una conversa sincera i fraterna es tractés, però també com un diàleg propedèutic i ple de didactisme. Altrament, treballa aquestos tòpics universals abstractes amb una actitud elegant, que fa gran amàs d'erudició, però una erudició que no és pas inaccessible ni incomprendible; una erudició vessada per desenvolupar una actitud de relativisme analític. Fuster, o millor dit, la prosa fusteriana és la prosa de l'home que mira, analitza, comprén i assenteix amb un gest de comprensió confidencial, quotidianitzant, allò que ha esdevingut sempre un despropòsit moral, ètic, polític, o de qualsevol índole. Són uns articles plens d'erudició però una erudició barrejada amb certa ironia que crea un relativisme purament escèptic i crític amb allò que tracta. És, en essència, una recerca d'actituds mesurades, equilibrades, que defugen d'un món ple de radicalisme i extremismes; és, llavors, una postura gracianesca (a l'estil de *Baltasar Gracián*

Diccionari per a ociosos

Comptat i debatut, ens trobem davant una obra plena de valor crític necessari en una època (els anys seixanta) on el silenci poruc imposat pel franquisme feia callar moltes ments erudites. Amb Fuster trobem l'atreviment, el despropòsit, la irreverència..., però una irreverència necessària per a contagiar d'esperit crític i alternatiu molts lectors que es qüestionen certs conceptes abstractes i necessaris de la nostra efímera existència.

Francisco Javier Chiner Lloréns